

Forum for Natur og Friluftsliv - Sør-Trøndelag

Sandgata 30, 7012 Trondheim

Tlf.: 91369378 E-post: sor-trondelag@fnf-nett.no

NVE

Dato: 31.07.2015

nve@nve.no

Uttalelse om Lauva, Lørdølja, Mølnåa, Møåa, Råna og Styttåa kraftverk

FNF er et samarbeidsnettverk for naturvern- og friluftsansjoner på fylkesnivå. I Sør-Trøndelag er elleve organisasjoner tilknyttet FNF som til sammen har 33 000 medlemskap. Vi arbeider for å bevare natur og mulighetene å utøve friluftsliv, både i nærmiljøet og i villmark, i skogen og på fjellet.

Vanndirektivet

Det er positivt at flere av søknadene tar opp vanndirektivet, men informasjonen som gis er mangelfull. For å ta stilling til kraftverkene i forhold til vanndirektivet er det ikke nok å ta opp om det er planlagt tiltak i elven eller ikke. De burde også ha svart på:

- Hva er dagens status?
- Kan man forvente at vannforekomsten ikke når opp til GØT om man bygger kraftverkene?
- Kan man forvente at tilstanden forringes om man bygger anleggene?
- Om svaret er ja på noen av de to siste spørsmålene, hvordan har utbyggeren vurdert § 12 i vannforskriften?

Ål og elvemusling

I de fleste søknader er verken ål eller elvemusling nevnt. Det er to arter som er spesielt viktige å ivareta og burde derfor ha et ekstra fokus. De som har nevnt ål har skrevet at det er lite sannsynlig for at ål finnes i vassdraget på grunn av at det er for langt fra sjøen og at andre kraftverk stopper ålens vandring fra havet før Selbusjøen. Det er ikke vist til noen kilde for dette. Om det ikke finnes en sikker kilde på at ål ikke finnes i området mener vi at man burde gjennomføre undersøkelser på ål ved kraftverkene.

Elvemusling burde også ha blitt undersøkt ved alle kraftverk. Undersøkelsen går raskt og innebærer ikke noen store kostnader. Ved våre vurderinger av kraftverkene under tar vi forbehold om at det verken er elvemusling eller ål i de berørte elvene.

Samlet belastning

Det er ikke gjort noen utredning på samlet belastning, det gjør arbeidet mer krevende både for høringsparter og NVE å vurdere påvirkningen på naturen. Det burde ha blitt lagt en rapport med en oversikt over hvor man finner de samme naturverdiene i regionen og hvor

de allerede har gått tapt. Det burde også ha blitt lagd en samlet INON rapport som viser hvor mye INON som forsvinner i forhold til kraftproduksjonen. Man kommer langt med eksisterende kunnskap og når kostnadene spres på flere kraftverk blir ikke ulempen stor for hver tiltakshaver.

Mål for og mot vannkraft

Søknadene nevner de mål Norge har for å bygge ut fornybar energi. Vi mener at det gir et altfor ensidig bilde. Norge har dessuten mange mål og internasjonale forpliktelser som taler mot å bygge kraftverk som ødelegger naturverdier, blant annet bevaring av INON, vanddirektivet og konvensjonen for biologisk mangfold.

Statusen på å oppfylle de mål vi har for å øke kraftproduksjonen må veies opp mot statusen på de mål som taler mot å gi konsesjon. Her kan vi blant annet nevne at det er siden lang tid tilbake tildelt nok konsesjoner for å oppfylle elsertifikatordningen og fornybardirektivet. Man trenger å tildele flere konsesjoner enn hva som skal bli bygd ut, men hvor mye? Kan NVE tildele konsesjoner i det uendelige med henvisning til elsertifikatordningen? Hvordan tar man stilling til samlet belastning om bare en brøkdel blir bygd? På en annen side når mange vannforekomster ikke opp til GØT innen fristen for vanddirektivet. Tempoet vi taper urørt natur har økt de siste årene, selv om det er et mål at slike områder skal ivaretas.

At vannkraft er et klimatiltak framføres i flere av søknadene. Noen har vist til hvor mye karbondioksid som blir kuttet om kraftverkene erstatter kullkraft, uten å vise til noen kilde at det virkelig skjer. Det er en optimistisk antakelse at hver kWh som blir produsert erstatter en kWh kullkraft når vi ikke har kullkraft i Norge. Andre har henvist til NNI rapport 240 som har beregnet hvor mye klimagasser som kan spares om hver kWh som blir produsert erstatter en kWh i den europeiske energimiksen. Også det er en optimistisk antakelse når det blir tap i ledningsnett og lavere priser som gir minsket vilje til ENØK-tiltak når overskuddet på strøm øker.

På grunn av elsertifikatordningen er det bestemt hvor mye kraftproduksjon skal øke i Norge og Sverige, det betyr at det er andre vannkraftanlegg, vindkraft og biobrensel som er alternativene til kraftverkene som er på høring, ikke kull. Det er derfor ikke klimaargument som skal være avgjørende for om anleggene skal få konsesjon, men om naturinngrep og andre ulemper er mindre for disse kraftverkene enn andre som har konsesjon eller har søkt om konsesjon. Det er likevel ikke helt urealistisk at kraftverkene bidrar til overskudd på strøm. Om konsesjonen blir tildelt av NVE etter 2015 eller noen påklager vedtakene kan kraftverkene settes i drift etter at dagens elsertifikatordning er avviklet. Det er likevel en optimistisk antakelse at energien som produseres erstatter like mye kullkraft. Vi vet ikke om det er fornybar energi, kullkraft, gasskraft eller ENØK som må vike om Norge øker sitt kraftoverskudd ytterligere etter 2020. Vi betviler ikke at overskudd på norsk strøm kan bidra til å erstatte fossil energi i andre land, men anslagene i søknadene gjør noen urealistiske antakelser.

Truede fugler

Noen av kraftverkene har truede fugler i nærområdet. Vi mener at om de kraftverkene får konsesjon må man sjekke lokalitetene før anleggsstart på våren. Om det er hekking må man vente med anleggsarbeid nær reiret inntil hekkingen er over for sesongen.

Rødlistearter

Noen av søknadene har ikke brukt den seneste rødlisten. Noen arter har blitt fjernet, andre har blitt lagt til eller fått en ny vurdering. Tiltakshaverne har hatt fem år på seg å oppdatere søknadene etter den seneste rødlisten. Vi mener at det er en stor svakhet at fokuset ligger på de arter som var på rødlista for flere år siden. Hvor mange arter har ikke fått den oppmerksomhet i rapportene om biologisk mangfold som de burde på grunn av at de er nye på rødlisten?

Avbøtende tiltak

Det har de siste årene vært standardvilkår i konsesjoner for småkraftverk at fylkesmannen kan pålegge habitatforbedrende tiltak i ettertid. Dette har i svært liten grad blitt gjort, det er derfor i realiteten ikke noe NVE kan utgå i fra blir gjort når de vurderer miljøvirkningene av kraftverkene. Ved konsesjonsbehandlingen kan derfor ikke NVE ta utgangspunkt i at det blir gjort noe mer enn hva som pålegges i konsesjonsvilkårene.

Et avbøtende tiltak som ble framført i NVE rapport 1 2011 er å flytte på steiner og endre fjellveggers form for å skape mer fossesprut. Vi mener at det er noe som må vurderes der det er fossesprutsoner som blir berørt negativt av redusert vannføring.

Lauva

Vi mener at kraftverket gir et altfor stort tap av INON for å aksepteres. Sør-Trøndelag er et av de fylker som tapt størst andel urørt natur de siste årene. Mye av dette er resultat av små inngrep som i seg ikke er store, men i sum blir effekten stor. Utbyggeren argumenterer for at det er en kraftlinje som er nærmere det inngrepsfrie området enn kraftverket, men den er så liten at den ikke er med i INON-kart. Samtidig ser vi motsatt argumentasjon når mindre inngrep etableres: "Inngrepet er så lite at det ikke blir vist i INON statistikk, det må derfor få tillatelse." Det er svært uheldig om debatten preges av at først tar man i bruk et område med argumentasjonen at inngrepet er så lite, for å deretter planlegge nye inngrep med argumentasjonen at det er inngrep der fra før.

Det står i søknaden at den falleferdige 22 kV linje ved nasjonalparken eventuelt blir lagt i kabelgrøft istedenfor å gå i luftlinje. Er kraftverket nødvendig for at linjen skal legges som kabel i en grøft. Om den er falleferdig er det kanskje uansett på tide å gjøre noe med den og da kan et alternativ være å legge den under bakken.

Det står at rørgaten blant annet vil bli liggende i myr. Blir karbonbalansen påvirket av inngrepet? Om myrens muligheter å ta opp karbon reduseres eller det blir sluppet ut store mengder karbon kan det bli et svært negativt klimaregnskap.

I utredningen står det at det er stort potensial for å finne sopp og lavararter som er på rødlista. Feltundersøkelsene har blitt gjort under kort tid og mulighetene for å finne truede arter

under befaringen var derfor begrenset. NVE må derfor legge stor vekt på at det er potensial for flere truede arter.

Lørdølja

Det står i miljøundersøkelsene for Lørdølja at det er potensial for å finne flere rødlistearter. Det er dessuten "ei lita, men markert bekkekløft" som berøres. Denne har ikke fått noen verdi, det står ikke om mangelen på verdi er på grunn av at det er for små verdier eller på grunn av at den ikke har blitt kartlagt tidligere. Befaringen har blitt gjort for området nord for elven, ikke i rørgatetraseen på sørsiden. Befaringen er også gjort sent på året da plantene er avblomstret, noe som gjør at mange arter er vanskeligere å finne. Det var også for seint for å undersøke fuglelivet. Vi har blitt kontaktet av en lokalkjent person som fortalte at det finnes kvitkurle (NT) på sørsiden, men vi har ikke hatt mulighet å bekrefte om det er kvitkurle eller fjellkvitkurle (LC) som den lett forveksles med. Vi mener at man må gjøre bedre undersøkelser før det kan gis konsesjon til Lørdølja.

Mølnåa

Selv om Mølnåa kraftverk i stor grad er plassert i områder med inngrep fra før mener vi at søknaden må avslås. Det er lav kraftproduksjon og kraftverket berører en bekkekløft med verdi C. Det finnes mange småkraftverk i regionen fra før og det har ikke blitt gjort noen utredning på hvor mange bekkekløfter det er igjen. Derfor må føre var prinsippet ilegges stor vekt når samlet belastning blir vurdert og søknaden avslås.

Møåa

Vi er kritiske til miljørapportens nøytralitet. I søknaden skriver de: "Driftsleder ansvaret for kraftverket vil ingeniør Atle Wahl /alternativt lokal ingeniør påta seg." Hva er avtalen mellom tiltakshaver og Ingeniør Atle Wahl AS? Selv om det ikke finnes noe skriftlig avtale, men at det i et møte har blitt sagt at Atle Wahl eventuelt kan få oppdraget så gir det en interesse for at kraftverket får konsesjon. Det kan føre til at de bevist eller underbevist toner ned konflikter. Ved hvilke andre kraftverk foreligger lignende "avtaler"?

Under forutsetning at rapporten om naturverdier gir et korrekt bilde er vi for anlegget på grunn av at små naturverdier blir berørt og det er inngrep i området fra før.

Råna

Ved Råna er det en bekkekløft som er klassifisert som svært viktig. Fossen er dessuten mer spektakulær og en større severdighet enn mange andre fosser i området. Vi er derfor mot å gi konsesjon til Råna kraftverk.

Styttåa

Se hva vi har skrevet om INON for Lauva over. På grunn av inngrepenes karakter er vi mot kraftverket.

Tiltakshaveren skriver i søknaden at prosjektet er marginalt og derfor ikke klarer større minstevannføring. Når NVE i stor grad vektlegger økonomi når de behandler søknader burde det faktisk at prosjektet er marginalt være en viktig grunn til å avslå søknaden.

Uttalelsen støttes av: FIVH-Trondheim, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Norsk Botanisk forening Trøndelagsavdelinga, Norsk Ornitologisk Forening avdeling Sør-Trøndelag, Syklistenes Landsforening, Trondhjems Turistforening og Trondheim Turmarsjforening.

Staffan Sandberg
Fylkeskoordinator
FNF Sør-Trøndelag